

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه: چاهه، علی اکبر

عنوان: دین و زندگی

مؤلف: علی اکبر چاهه

مشخصات نشر: تهران: جوکار؛ ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۶۲۰ ص

بهاء: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۱۷-۱۷-۶

شماره ی کتابخانه ی ملی: ۳۷۹۱۱۰۱

ناشر: نشر جوکار

مدیر مسئول: مهندس احمد جوکار

صفحه آرایی: آتلیه گرافیک نشر جوکار

طرح جلد و گرافیک: دانیال فرخ

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

نشر جوکار

توجه: کلیه حقوق این کتاب برای انتشارات بین المللی جوکار محفوظ است و هر گونه کپی برداری به صورت کلی و جزئی از آن حرام است و متخلفین به موجب ماده ی ۵ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان، مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

ساختمان تألیف و پژوهش: تهران - چهارراه پاسداران - خیابان مغان - بیست متری مزده - فرعی سوم - پلاک ۱۶

[تلفن: ۰۲۱-۲۲۹۸۲۰۷۴] + [تلفکس: ۰۲۱-۲۲۹۸۲۰۷۳]

website: www.jokar.ir e-mail: info@jokar.ir

[تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۰۴۹۱۱]

رَبَّنَا اِهْمِنَا التَّقْوَىٰ وَوَفِّقْنَا لِمَا نَحِبُّ وَتَرْضَىٰ

پروردگارا! به من تقوای را بیاموز و مراد آنچه خودت دوست داری
و رضایت تو در آن است، موفق بدار

روزی امیرالمؤمنین علی علیه السلام وارد جمعی شدند و از آن‌ها سؤال کردند: آیا شما می‌دانید امیدبخش‌ترین آیه‌ی قرآن کریم کدام آیه است؟ هر کس به فراخور حالش آیه‌ای را عنوان کرد:

برخی آیه‌ی ۴۸ سوره نساء را خواندند: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾؛ (خداوند هرگز شرک را نمی‌بخشد و پایین‌تر از آن را برای هر کس که بخواهد می‌بخشد).

امام علی علیه السلام در پاسخ فرمودند: خوب است، ولی آن چه من می‌خواهم نیست.

عده‌ای به قرائت آیه‌ی ۱۱۰ سوره نساء پرداختند: ﴿وَمَنْ يَعْْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾؛ (هر کس کار زشتی کند یا بر خود ستم ورزد، سپس از خدا آمرزش بخواهد، خدا را بسیار آمرزنده و مهربان خواهد یافت).

اما امام علی علیه السلام دوباره در پاسخ فرمودند: خوب است ولی آن چه من می‌خواهم نیست.

تعدادی اظهار داشتند آیه‌ی ۵۳ سوره زمر است: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾؛ (ای بندگان من که [با ارتکاب گناه] بر خود زیاده‌روی کرده‌اید! از رحمت خدا نومید نشوید، یقیناً خدا همه‌ی گناهان را می‌آمرزد).

امام علی علیه السلام مجدداً فرمودند: خوب است، اما آن چه من می‌خواهم نیست.

برخی آیه‌ی ۱۳۵ سوره آل عمران را قرائت کردند: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ﴾؛ (کسانی که اگر کار زشتی انجام دادند و به خودشان ظلم کردند، یاد خداوند می‌کنند و برای گناهان خویش استغفار می‌کنند و کیست جز خداوند که گناهان را ببخشد؟)

بعد از این که حضرت علی علیه السلام نظرات آنان را شنیدند، فرمودند: از حبیبم رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند: امید بخش‌ترین آیه در قرآن این آیه است: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرْفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ﴾ (و نماز را در دو طرف روز و ساعات نخستین شب برپا دار، که یقیناً نیکی‌ها، بدی‌ها را از میان می‌برند، این برای یادکنندگان، تذکر و یادآوری است.) [هود آیه ۱۱۴]

سپس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ادامه دادند: یا علی! سوگند به خداوندی که مرا بشیر و نذیر به سوی مردم مبعوث کرد، وقتی که یکی از شما برای وضو گرفتن برمی‌خیزد، گناهانش از جوارحش می‌ریزد و زمانی که به روی خود و به قلب خود متوجه خدا می‌شود از نمازش کنار نمی‌رود، مگر آن که از گناهانش چیزی نمی‌ماند و مانند روزی که متولد شده پاک می‌شود، و اگر بین هر دو نماز گناهی بکند نماز بعدی پاکش می‌کند، آن گاه نمازهای پنجگانه را برشمرد.

بعد فرمودند: یا علی! جز این نیست که نمازهای پنجگانه برای امت من حکم نهر جاری را دارد که در خانه‌ی آن‌ها واقع باشد، حال چگونه است وضع کسی که بدنش آلودگی داشته باشد و خود را روزی پنج نوبت در آن آب بشوید؟ نمازهای پنجگانه هم به خدا سوگند برای امت من همین حکم را دارد.

(تفاسیر مجمع البیان و کنز الدقائق)

دوستان عزیز، سلام!

کتاب پیش روی شما بر اساس کتاب‌های دین و زندگی سال دوم، سوم و پیش‌دانشگاهی، جهت آمادگی شما برای شرکت در آزمون‌های سراسری تدوین گردیده است. به‌منظور بهره‌مندی بهتر شما عزیزان از این کتاب، کارهای زیر در این کتاب انجام شده است:

(۱) درسنامه

الف) مشاوره: در ابتدای هر درس، توضیح مختصری درباره‌ی نحوه‌ی مطالعه‌ی درس و نگاه طراحان کنکور به آن، برای پاسخگویی آسان‌تر به تست‌ها آورده شده است.

ب) متن درس: در این بخش، متن دروس را از کتاب‌های درسی به‌صورت طبقه‌بندی شده آورده‌ایم و سعی کرده‌ایم به مواردی از قبیل اندیشه و تحقیق، پیام آیات در کتاب درسی، تکمیل، بررسی و ... پاسخ دهیم. در متن درس، پاراگراف‌ها با سه نوع نماد نشان داده می‌شوند که معنای هر کدام به صورت زیر است:

- ۱- پاراگراف‌هایی که موضوع جدیدی را مستقل از پاراگراف‌های قبل از خود مطرح می‌کنند، با نماد شروع می‌شوند.
- ۲- پاراگراف‌هایی که به توضیح بیشتر موضوع مطرح شده در پاراگراف‌های شروع شده با نماد می‌پردازند، با نماد شروع می‌شوند.
- ۳- پاراگراف‌هایی که به توضیح بیشتر موضوع مطرح شده در پاراگراف‌های شروع شده با نماد می‌پردازند، با نماد شروع می‌شوند.

پ) آیات، احادیث و ابیات: از آن‌جا که حدود ۷۰ درصد از پرسش‌های کنکورهای سراسری در ارتباط با آیات، احادیث و ابیات مطرح می‌شوند، سعی کرده‌ایم این بخش از هر درس را به‌طور ویژه مورد بررسی قرار دهیم. آیات مرتبط با هر درس را تا حد امکان متناسب با موضوعشان در لابه‌لای متن درس آورده‌ایم و علاوه بر پیام کلی هر آیه، پیام اصلی خط به خط آن را بیان نموده‌ایم. همچنین سایر نکات مهم هر آیه را در قالب **مفهوم پنهان**، **علت و معلول**، **ترکیبی** و ... در ذیل آیه آورده‌ایم.

ت) نکات طلایی: در پایان هر درس نکاتی را که کمک به‌سزایی در سریع‌تر زدن پرسش‌های چهارگزینه‌ای می‌کنند، ذکر نموده‌ایم.

(۲) پرسش‌های چهارگزینه‌ای

الف) آزمون‌های سراسری: در این بخش، پرسش‌های چهارگزینه‌ای را که تاکنون از درس مورد نظر مطرح شده به صورت تیپ‌بندی شده آورده‌ایم؛ بدین معنا که پرسش‌ها را بر اساس مطالب درس به چند بخش تقسیم کرده‌ایم و توصیه می‌کنیم پس از مطالعه‌ی هر بخش از درس با مشاهده‌ی عبارت اکنون می‌توانید به بخش ... مراجعه کنید به پرسش‌های چهارگزینه‌ای مربوطه مراجعه کرده، و آن‌ها را حل کنید؛ چرا که عقیده داریم برای موفقیت در این درس باید به هر یک از پرسش‌های کنکورهای سراسری با دید آموزشی و نه صرفاً آزمونی نگاه کرد. در این روش دانش‌آموز پس از مطالعه‌ی حداکثر دو صفحه از هر درس، پرسش‌های مربوط به هر بخش را با نگاه یادگیری بیشتر حل می‌کند.

ب) آزمون‌های سازمان سنجش: پرسش‌هایی را که تاکنون در ارتباط با هر درس در آزمون‌های سازمان سنجش مطرح شده‌اند، در این بخش به ترتیب سال آورده‌ایم تا دانش‌آموزان پس از یادگیری مفاهیم درس و نکات مطرح شده در آزمون‌های سراسری، با نگاه آزمونی به آن‌ها پاسخ دهند.

پ) پرسش‌های تألیفی مکمل: در این بخش سعی کرده‌ایم به سبک آزمون‌های سراسری و حتی بهره‌گیری از نوع جمله‌بندی‌های آن‌ها، مطالب مهمی را که تاکنون در این پرسش‌ها و پرسش‌های سنجش به آن‌ها پرداخته نشده، مورد سؤال قرار دهیم؛ تا به این ترتیب، دانش‌آموزان با حل پرسش‌های این سه‌بخش، تمامی مطالب درس را پوشش داده باشند.

(۳) پاسخ‌های تشریحی

نگاه آموزشی به پرسش‌ها سبب شد که برای تحقق یادگیری بیشتر، پاسخ‌های تشریحی با ویژگی‌های زیر بنویسیم:

الف) نکات پرتکرار هر بخش از پرسش‌های آزمون‌های سراسری را در قالب ایستگاه‌های آموزشی آورده‌ایم و معتقدیم فقط با مطالعه‌ی این ایستگاه‌ها می‌توان به بیش از نیمی از پرسش‌ها پاسخ داد.

ب) به منظور صرفه‌جویی در وقت دانش‌آموزان، سعی کرده‌ایم نکته‌ی اصلی مدّ نظر هر پرسش را بیاوریم تا به‌جای پاسخ‌های طولانی، پاسخ‌های مختصر و مفید را ارائه نماییم.

پ) نکات مهمی را که لازم است دانش‌آموزان به‌منظور نیفتادن در دام‌های تستی، ردّ گزینه‌های دیگر و ... در برخی سوالات بدانند، در قالب متنی با نماد ذیل پاسخ آورده‌ایم.

امیدواریم این کتاب، همراهی در راه یادگیری شما دانش‌آموزان عزیز باشد.

لازم می‌دانم به‌رسم ادب از تمامی دوستان و همکارانی که ما را در تدوین و چاپ این کتاب یاری نموده‌اند، متواضعانه کمال قدردانی و سپاس را به‌جا آورم:

- مدیریت محترم نشر جوکار جناب آقای مهندس احمد جوکار که صبر و پشتیبانی ایشان در این مسیر، یاری‌دهنده بود.
- جناب آقای علیرضا سربندی که تدوین کتاب بدون زحمات شبانه‌روزی ایشان میسر نبود.
- جناب آقای دکتر رضائیان که نظرات و راهنمایی‌هایشان در آغاز تدوین کتاب بسیار راه‌گشا بود.
- آقایان امیرحسین و کیلی و سعید دهقانی و سرکار خانم امینیان که در تدوین کتاب با ما همکاری نموده‌اند.
- آقای میلاد اصابتی حافظ قرآن کریم که در بازخوانی آیات، کمک شایانی به ما کرده‌اند.
- جناب آقای جهانبخش میرزایی مدیر محترم مؤسسه‌ی علمی - آموزشی انتخاب که مشوق همیشگی بنده در این مسیر بوده‌اند.
- کادر مدیریتی و دانش‌آموزان عزیزم در دبیرستان‌های مفید تهران و خیّام کرج خصوصاً آقای علیرضا براتی که در تدوین کتاب ما را همراهی کرده‌اند.

در پایان خواهشمندم نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را در مورد کتاب از طریق آدرس الکترونیکی dinozendegy@jokar.ir با بنده درمیان بگذارید.

در این روش شما باید در سه مرحله تست بزینید.

مرحله اول: تست‌های آموزشی:

در این مرحله شما پس از مطالعه‌ی هر مبحث باید تعدادی تست بزینید. در دروس عمومی بهتر است پس از گذشت یک تا دو روز پس از مطالعه‌ی درس مورد نظر اقدام به زدن تست کنید؛ اما، در دروس اختصاصی شما می‌توانید پس از مطالعه‌ی مبحث مورد نظر، تست‌های مربوط به آن را حل کنید. حدود هفتاد درصد تست‌های یک مبحث را در این مرحله و مابقی آن‌ها را برای مرحله‌ی بعد بگذارید.

در مرحله‌ی آموزشی، شما پس از مطالعه‌ی یک مبحث نباید تمام تست‌ها را در همان روز یک‌جا حل کنید (زیرا آمار تست زدن شما غیر واقعی خواهد بود). بلکه شما باید تست‌های مورد نظر را به چند قسمت تقسیم کنید و در چند نوبت آن‌ها را حل کنید. برای مثال اگر برای یک مبحث، ۶۰ تست را برای این مرحله انتخاب کرده‌اید باید آن‌ها را در سه نوبت و در سه روز مختلف و در هر نوبت ۲۰ تست حل کنید. با این کار شما مبحث مورد نظر را سه بار مرور کرده‌اید و آمار تست زدن شما به واقعیت نزدیک‌تر است. در این مرحله چون هدف آموزش است وقت و درصداگیری به هیچ وجه مهم نیست. شما می‌توانید برای حل یک تست، حتی یک ربع تا بیست دقیقه هم، وقت بگذارید.

پس از حل هر تست باید پاسخ تشریحی آن‌را در کتاب به دقت بررسی کنید. در این مرحله اگر به تستی پاسخ درست داده‌اید در اولین مربع سمت چپ تست‌ها علامت ✓ بزینید و پاسخ آن را به دقت بخوانید. و اگر به تستی پاسخ نادرست داده‌اید در اولین مربع سمت چپ تست‌ها علامت ✗ بزینید و پاسخ آن را به دقت بخوانید و دلیل پاسخ نادرست خود را بررسی کنید؛ اگر این تست شامل نکته‌ای بوده و شما از آن غافل بوده‌اید حتماً این نکته را برای بازنگری در برگه‌ای یادداشت کنید. پس از این کار، تست مورد نظر را یک بار دیگر حل کنید. و در نهایت اگر پاسخ تستی را نمی‌دانستید در اولین مربع سمت چپ تست‌ها علامت — بزینید و پس از بررسی پاسخ آن، مجدداً آن‌را حل نمایید. ضمناً در این مرحله دور شماره‌ی هر سؤال‌ی که دارای نکته بود یک دایره بکشید. و اگر تستی را برای مرحله‌ی بعد گذاشتید (حدود سی درصد تست‌ها) در اولین مربع سمت چپ تست‌ها هیچ علامتی نزنید. در این مرحله پس از مدتی که تک به تک تست‌ها را زدید و پاسخ آن‌ها را بررسی کردید و مطالبی را در مورد مبحث مورد نظر فرا گرفتید می‌توانید ده تا، ده تا تست بزینید و پاسخ‌ها را یکجا بررسی کنید. در این حالت هم، زمان مهم نیست ولی می‌توانید درصداگیری را انجام دهید.

مرحله دوم: تست‌های سنجش:

پس از اینکه هفتاد درصد تست‌های یک مبحث را به عنوان تست آموزشی زدید و آن مبحث را خوب یادگرفتید نوبت به سنجش آموخته‌هایتان می‌رسد. تست‌های سنجش را باید حدود ۱۰ تا ۲۰ روز پس از تست‌های آموزشی بزینید. در این مرحله پس از خواندن برگه‌ی نکات، ابتدا تست‌هایی که در مرحله آموزشی نکته‌دار (دور شماره سؤال آنها خط کشیده‌اید) بوده و یا به آن‌ها پاسخ نادرست داده‌اید (در اولین مربع سمت چپ آن‌ها علامت ✗ زده‌اید) و یا پاسخ آن‌ها را نمی‌دانستید (در اولین مربع سمت چپ آن‌ها علامت — زده‌اید) را به عنوان یک آزمون حل کنید. توجه داشته باشید که در این مرحله، زمان و درصداگیری هر دو مهم هستند. زمان پاسخ‌گویی به هر تست نباید بیش‌تر از ۸۰ ثانیه شود. پس از بررسی پاسخ‌هایتان در این مرحله نیز، اگر به تستی پاسخ درست دادید در دومین مربع سمت چپ تست‌ها علامت ✓ اگر پاسخ نادرست دادید علامت ✗ و اگر پاسخ آن را نمی‌دانستید علامت — را قرار دهید. در این قسمت اگر درصد شما مناسب نبود باید مبحث مورد نظر را یک بار دیگر مرور کرده و تست آموزشی حل کنید. و اگر درصد شما مناسب بود از تست‌های باقیمانده استفاده کنید (تست‌هایی که در مربع اول آن‌ها علامتی وجود ندارد). و از خودتان آزمون بگیرید. توجه داشته باشید که هدف شما در این مرحله یاد گرفتن تست زدن در زمان استاندارد کنکور است. (این مرحله را می‌توانید قبل از کنکورهای آزمایشی هم انجام دهید).

مرحله سوم: تست‌های جمع‌بندی:

پس از مطالعه و زدن تست آموزشی و بالا بردن مهارت در تست‌های سنجش نوبت به جمع‌بندی می‌رسد. بهترین زمان برای زدن این تست‌ها ایام نوروز و بعد از آن می‌باشد. در این مرحله پس از خواندن برگه‌ی نکات، ابتدا تست‌های نکته‌دار، غلط‌زده و نزده را به همان میزان که در کنکور است به‌صورت متنوع (به‌طوری که کل مباحث را پوشش دهد) انتخاب کرده و بزینید. تست‌هایی را که در این مرحله غلط زدید یا نزدیکی را نیز حتماً یکبار دیگر پس از چند روز از خودتان آزمون بگیرید.

توجه: شما در این روش با دیدن این سه مربع کنار تست‌ها وضعیت خودتان را در مورد هر تستی خواهید فهمید. و با این روش شما هیچ تستی را بی‌په‌وده حل نمی‌کنید و زمانتان را در زدن تست مدیریت می‌کنید. هم‌چنین می‌دانید که در زمان‌های بحرانی چه تست‌هایی را باید مطالعه کنید؛ چون این تست‌ها برای هر فردی متفاوت است و نمی‌توان بدون دانستن نقاط ضعف و قوت یک نفر تست‌هایی را برای یک زمان خاص به او پیشنهاد کرد. حتماً برای روشن بودن علائم در صفحه‌ی کتابتان هیچ چیز دیگری روی صفحات کتاب ننویسید؛ تا با یک نگاه به صفحه‌ی مورد نظر بدانید که چه تست‌هایی باید حل شود و چه تست‌هایی نباید حل شود.

فهرست

دین و زندگی سال سوم

هدایت الهی	درس اول	۲۰۷
هدایت مستمر	درس دوم	۲۲۵
معجزه‌ای از نوع کتاب	درس سوم	۲۴۴
گستره‌ی رسالت پیامبر(ص)	درس چهارم	۲۵۶
تداوم رسالت	درس پنجم	۲۷۱
جایگاه امامت	درس ششم	۲۸۹
وضع فرهنگی و سیاسی عصر ائمه(ع)	درس هفتم	۲۹۸
احیای ارزش‌های راستین	درس هشتم	۳۱۱
خورشید پنهان	درس نهم	۳۲۶
در انتظار طلوع	درس دهم	۳۳۷
مرجعیت و ولایت فقیه	درس یازدهم	۳۵۰
ویژگی‌های حکومت اسلامی	درس دوازدهم	۳۶۱
عزت نفس	درس سیزدهم	۳۷۰
زمینه‌های پیوند	درس چهاردهم	۳۷۹
پیوند مقدّس	درس پانزدهم	۳۹۰
کانون مهر	درس شانزدهم	۳۹۸

دین و زندگی سال دوم

جلوه‌های حکمت و تدبیر	درس اول	۱۰
با کاروان هستی	درس دوم	۲۲
سرمایه‌های انسان	درس سوم	۳۵
خود حقیقی	درس چهارم	۵۲
پنجره‌ای به روشنایی	درس پنجم	۶۱
آینده‌ی روشن	درس ششم	۷۷
منزلگاه بعد	درس هفتم	۸۹
واقعه‌ی بزرگ	درس هشتم	۱۰۰
فرجام کار	درس نهم	۱۱۴
اعتماد بر او	درس دهم	۱۲۷
دوستی با حق	درس یازدهم	۱۳۷
فضیلت آراستگی	درس دوازدهم	۱۵۱
زیبایی عفاف	درس سیزدهم	۱۶۴
نظارت همگانی	درس چهاردهم	۱۷۳
کار و درآمد حلال	درس پانزدهم	۱۸۴
یاری از نماز و روزه	درس شانزدهم	۱۹۵

پاسخ‌های تشریحی

پاسخ‌های تشریحی سال دوم	۵۳۴
پاسخ‌های تشریحی سال سوم	۵۶۷
پاسخ‌های تشریحی پیش‌دانشگاهی	۵۹۹

دین و زندگی پیش‌دانشگاهی

هستی بخش	درس اول	۴۰۸
یگانه‌ی بی‌همتا	درس دوم	۴۱۹
حقیقت بندگی	درس سوم	۴۳۰
در مسیر اخلاص	درس چهارم	۴۴۵
قدرت پرواز	درس پنجم	۴۶۳
سنت‌های خداوند	درس ششم	۴۷۹
بازگشت	درس هفتم	۴۹۱
پایه‌های استوار	درس هشتم	۵۰۲
برنامه‌ای برای فردا	درس نهم	۵۱۷
زندگی در دنیای امروز	درس دهم	۵۲۷

دین و زندگی سال دوم

دانش آموز عزیز، معمولاً از کتاب دین و زندگی سال دوم دبیرستان، ۹ تست در کنکور سراسری مطرح می‌شود که در جدول زیر تعداد تست‌هایی که تاکنون از هر درس طرح شده را به تفکیک آیات و متن آورده‌ایم. همانطور که ملاحظه می‌کنید به جز درس ۱۲، ۴ و ۱۴ که در آن‌ها متن درس اهمیت ویژه‌ای دارد، در اغلب درس‌ها بیش از ۷۰ درصد تست‌ها مرتبط با مفاهیم آیات و احادیث مطرح می‌شوند که بیانگر اهمیت این بخش از کتاب است.

شماره	نام درس	تعداد تست		مفاهیم آیات و احادیث		متن درس		دروس مهم
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱	جلوه‌های حکمت و تدبیر	۲۳	۹۶٪	۱	۴٪			
۲	با کاروان هستی	۲۲	۱۰۰٪	۰	۰٪			
۳	سرمایه‌های انسان	۳۹	۷۴٪	۱۰	۲۶٪	*		
۴	خود حقیقی	۱۶	۵۶٪	۷	۴۴٪			
۵	پنجره‌ای به روشنایی	۳۰	۸۷٪	۴	۱۳٪	*		
۶	آینده‌ی روشن	۳۱	۶۷٪	۱۰	۳۳٪	*		
۷	منزلگاه بعد	۲۵	۸۴٪	۴	۱۶٪			
۸	واقعه‌ی بزرگ	۳۱	۷۴٪	۸	۲۶٪	*		
۹	فرجام کار	۳۱	۷۱٪	۹	۲۹٪	*		
۱۰	اعتماد بر او	۲۱	۶۲٪	۸	۳۸٪			
۱۱	دوستی با حق	۳۴	۹۱٪	۳	۹٪	*		
۱۲	فضیلت آراستگی	۱۹	۳۲٪	۱۳	۶۸٪			
۱۳	زیبایی عفاف	۱۴	۶۴٪	۵	۳۶٪			
۱۴	نظارت همگانی	۳۱	۴۸٪	۱۶	۵۲٪	*		
۱۵	کار و درآمد حلال	۱۶	۸۱٪	۳	۱۹٪			
۱۶	یاری از نماز و روزه	۳	۳۳٪	۲	۶۷٪			

مشاوره در کنکور سراسری معمولاً ۹ تست از سال دوم مطرح می‌شود که در اغلب موارد حداقل یک تست از درس‌های ۱ و ۲ می‌آید. از آنجا که تاکنون بیش از ۸۰ درصد سؤالات این درس از مفاهیم آیات بوده، برای پاسخ‌گویی به این تست‌ها باید به خوبی پیام‌ها و نکاتی که برای آیات آورده‌ایم را یاد بگیریم. در این میان برقراری ارتباط میان مفهوم اصلی درس یعنی «هدف‌مندی مجموعه‌های نظام‌مند» و آیات، و همچنین ویژگی‌های «اولی‌الالباب» پرتکرارترین تست‌ها هستند. از ۲۰ درصد باقی‌مانده، حدود ۱۰ درصد سؤالات مربوط به متن درس و ۱۰ درصد دیگر مربوط به مفاهیم خطبه‌ی ۹۰ نهج‌البلاغه در اندیشه و تحقیق می‌باشد.

مقدمه

یکی از سؤالات اصلی هر نوجوان و جوان این است که «در چگونه جهانی زندگی می‌کند؟»

پاسخ این سؤال، در نگاه وی به زندگی تأثیر می‌گذارد و به برنامه‌ها و تصمیم‌های او جهت می‌دهد.

بررسی آیات

پیام اصلی

اعلی، ۲ و ۳

آفرینش مخلوقات مقدم بر سامان بخشی (نظم دادن) به آن‌هاست.	﴿الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ﴾ همان [خدایی] که آفرید، سپس سامان داد (۲).
• تعیین ویژگی‌های خاص مخلوقات (تقدیر) مقدم بر هدایت آن‌هاست. • هر موجودی به سوی هدف خاص خودش هدایت می‌شود.	وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ و آن که تقدیر (اندازه‌گیری) کرد، سپس هدایت نمود.

پیام کلی

هدایت مخلوقات متناسب با سامان بخشی و تقدیرات آن‌ها صورت می‌گیرد: قانون‌مندی نظام هستی

اصطلاح

تقدیر و قضای الهی: تقدیر به معنای اندازه گرفتن و تعیین ویژگی‌هاست و قضا به معنای خلق کردن یا آفریدن، ایجاد نمودن یا به انجام رساندن است.

ترکیبی

- تناسب میان هدایت با سامان دهی و تقدیر هر مخلوق سبب می‌شود که هدایت، خاص آن مخلوق باشد که به این نوع از هدایت، «هدایت خاصه» گفته می‌شود. (سوم، ۱)
- کلمه‌ی «خلق» بیانگر توحید در خالقیت و عبارت «فهدی» به توحید در ربوبیت اشاره دارد. (پیش، ۲)
- کلمه‌ی «خلق» به معنای ایجاد کردن بیانگر قضای الهی و کلمه‌ی «قدر» به معنای تعیین ویژگی‌ها بیانگر تقدیر الهی است. (پیش، ۵)

پیام اصلی

آل عمران، ۱۹۰ و ۱۹۱

در آفرینش آسمان و زمین برای خردمندان نشانه‌ی حکمت و تدبیر خداست.	﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ به راستی در آفرینش آسمان‌ها و زمین
در آمد و شد شب و روز نیز برای خردمندان نشانه‌ی حکمت و تدبیر خداست.	و اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ و آمد و شد شب و روز برای خردمندان نشانه‌هایی است (۱۹۰).
نخستین ویژگی خردمندان: در همه حال به یاد خداوند بودن	الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَ قُعُودًا وَ عَلَىٰ جُنُوبِهِمْ همانا که خدا را [در همه احوال] ایستاده و نشسته و به پهلو آرمیده یاد می‌کنند
دومین ویژگی خردمندان: تفکر در نظام آفرینش	وَ يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ و در آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند
• هدف‌مندی نظام آفرینش دلیل بر حکمت و تدبیر خداوند • عبت آفرینی از پدیده‌های جهان به دور است.	رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا که پروردگارا! این [جهان] را بی‌پهوده نیافریده‌ای
دعای خردمندان شامل تسبیح خداوند (تنزیه ذات باری تعالی) و درخواست دور شدن از عذاب جهنم	سُبْحَانَكَ قَبْلَنَا عَذَابِ النَّارِ پاک و منزهی تو، پس ما را از عذاب آتش نگاه‌دار.

پیام کلی لزوم تعقل و خرد ورزی برای درک حقیقت جهان و بیان ویژگی‌های خردمندان

علت و معلول هدفمند یافتن نظام آفرینش (ربنا ما خلقت هذا باطلاً) معلول تفکر خردمندان در نظام آفرینش (یتفكرون فی خلق السماوات و الأرض) است.

ترکیبی

- (۱) کلمه‌ی «خلق» بیانگر توحید در خالقیت و عبارت «ربنا» بیانگر توحید در ربوبیت است. (پیش، ۲)
 (۲) عبارت «الذین یذکرون الله قیاماً و قعوداً و علی جنوبهم» که مبین یاد دائمی خداوند است و عبارت «سبحانک» که بیانگر تسبیح اوست، بر معبود بودن خداوند برای خردمندان دلالت دارند؛ در نتیجه بیانگر توحید در عبادت هستند. (پیش، ۳)

اکنون می‌توانید بخش اول سؤالات مربوط به آزمون‌های سراسری در این درس را پاسخ دهید.

پیام اصلی

نمل، ۸۸

برخلاف گمان اولیه‌ی انسان، کوه‌ها نیز همچون ابرها در حرکت‌اند.

﴿و تری الجبال تحسبها جامدةً و هی تمرّ مرّ السحاب و کوه‌ها را می‌بینی، می‌پنداری که ساکن هستند در حالی که همچون ابرها در حرکت‌اند.

- آفرینش پدیده‌ها در کمال استواری (اتقان صنع)
- آگاهی خداوند بر اعمال انسان

صنع الله الذی اتقن کلّ شیءٍ إنه خبیر بما تفعلون ساخته‌ی آن خدایی است که هر چیزی را استوار ساخته است. همانا او بدانچه می‌کنید آگاه است.

پیام کلی خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است.

اصطلاح

اتقان صنع یعنی خداوند، جهان خلقت را که صنع (آفرینش) اوست، چنان مستحکم و دقیق (متقن) آفریده است که هیچ بی‌نظمی در آن مشاهده نمی‌شود و به دقت به سوی هدف تعیین شده پیش می‌رود.

ترکیبی

بیان ساکن نبودن کوه‌ها و حرکت آن‌ها (تری الجبال تحسبها جامدة و هی تمرّ مرّ السحاب) نمونه‌ای از «ذکر نکات علمی بی‌سابقه» به‌عنوان یکی از نشانه‌های اعجاز محتوایی قرآن است. (سوم، ۳)

پیام اصلی

قمر، ۴۹

خلقت هر موجود بر اساس اندازه‌ها و ویژگی‌های (تقدیر) خاص آن موجود است.

﴿إِنَّا كُلَّ شَیْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ همانا ما هر چیزی را به اندازه آفریدیم.﴾

پیام کلی بر اساس تدبیر و حکمت الهی، هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم و قانون‌مندی ویژه‌ی خود هستند.

ترکیبی

- (۱) عبارت «خلقناه» بیانگر توحید در خالقیت است.
 (۲) عبارت «خلقناه» بیانگر قضای الهی و کلمه «قدر» بیانگر تقدیر الهی است و بر اساس این آیه، قضای الهی بر تقدیر تکیه دارد. (پیش، ۲) (پیش، ۵)

پیام اصلی

عنکبوت، ۴۴

به حق آفریده شدن جهان به معنای هدفمندی آن و در نتیجه حضور تدبیر و حکمت الهی است.

﴿خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وِ الْأَرْضِ بِالْحَقِّ خداوند آسمان‌ها و زمین را به حق آفرید

به حق آفریده شدن جهان برای مؤمنان نشانه‌ی حکمت و تدبیر خداوند است.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآیَةً لِّمُؤْمِنِينَ به درستی که در این برای مؤمنان نشانه‌ای است.﴾

پیام کلی استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات جهان نشانه‌ی این است که جهان بر حق استوار است.

مفهوم پنهان

نقش جهان‌شناسی: مطابق این آیه مؤمنان با دقت در جهان آفرینش (جهان‌شناسی) به ویژگی حکمت و تدبیر خداوند پی می‌برند پس می‌توان گفت جهان‌شناسی مقدمه‌ای بر خداشناسی است.

- (۱) به حق بودن آفرینش مبتن حکمت خداوند و در نتیجه ضرورت معاد بر اساس حکمت الهی است.
(۲) کلمه‌ی «خلق» بیانگر توحید در خالقیت است.

(دوم، ۶)
(پیش، ۲)

پیام آیات در کتاب درسی

سوره / آیه	پیام
اعلیٰ / ۲ و ۳: «الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ» نمل / ۸۸: «صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَىٰ كُلَّ شَيْءٍ» قمر / ۴۹: «أَنَا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ»	۱ هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم و ویژه‌ی (قانون‌مندی خاص) خود است.
اعلیٰ / ۲ و ۳: «الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ»	۲ هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند.
آل عمران / ۱۹۱: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»	۳ بیهودگی و عبث بودن در موجودات جهان راه ندارد.
عنکبوت / ۴۴: «خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ»	۴ وقتی به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می‌نگریم، درمی‌یابیم که جهان بر حق و درستی استوار است.
عنکبوت / ۴۴: «خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ» آل عمران / ۱۹۱: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»	۵ استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات جهان نشانه‌ی حکمت و تدبیر خالق آن است.
آل عمران / ۱۹۰: «أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ»	۶ کسی می‌تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که اهل تعقل و خردورزی باشد.

اکنون می‌توانید بخش دوم سؤالات مربوط به آزمون‌های سراسری در این درس را پاسخ دهید.

قرآن کریم از انسان‌ها می‌خواهد درباره‌ی تصویری که در آیات بالا به ما نشان می‌دهد، بیندیشند و با عقل و استدلال و منطق آن را بپذیرند. از این رو مردم را دعوت می‌کند به پدیده‌های پیرامون خود نظر کنند.

این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار

بیت

پیام کلی با وجود نشانه‌های فراوان در خلقت، هر کس خردمندی پیشه نکند و به درستی نیندیشد، زبان آن را خواهد دید و جایگاه خود و جهان را نخواهد شناخت.

ارتباط مفهومی آل عمران-۱۹۰: «أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ»

جهان غیر واقعی

جهانی است که در هر لحظه ممکن است بدون علت خاصی، حادثه‌ای رخ دهد، موجودی پدید آید یا از بین برود و اشیاء خصوصیات خود را از دست بدهند. از هر موجودی حرکت غیرمنتظره سر زند و هرچه تلاش کنیم، نتوانیم خود را با این حرکت‌ها هماهنگ کنیم.

ارزیابی

- در جهان غیر واقعی (خیالی) نمی‌توان از قانون‌مندی سخن گفت؛ زیرا وقتی می‌توان از قانون سخن گفت که ساختاری یکنواخت بر جهان حاکم باشد یعنی اشیاء دارای ویژگی‌ها و خصوصیات ثابت باشند و روابط ثابتی هم میان آن‌ها حاکم باشد.
- علم و دانش نتیجه‌ی قانون‌مندی است؛ پس در جهان غیر واقعی که ممکن است هر حادثه‌ای از هر موجودی سر زند امکان آزمایش و محاسبه وجود ندارد و رسیدن به علم نیز ممکن نیست.

۳ جهان غیرواقعی را می‌توان جهان بی‌نظم و قانون نامید.

۴ انسان در چنین جهانی احساس سردرگمی خواهد داشت، زیرا هیچ‌گاه نمی‌تواند پیش‌بینی کند که یک لحظه‌ی بعد چه اتفاقی ممکن است رخ دهد.

۵ در جایی می‌توان از سازنده‌ای حکیم و خبیر سخن گفت که نشانه‌ای از هدفمندی و قانون و تدبیر وجود داشته باشد پس به جهان غیرواقعی که هیچ‌کدام از این‌ها حضور ندارند نمی‌توان سازنده‌ای حکیم و خبیر نسبت داد.

جهان واقعی

✧ عناصر موجود در طبیعت (جهان واقعی)، که هر کدام ساختمان و آثار خاص خود را دارند، در دسته‌ها و شکل‌های مختلف با هم همکاری می‌کنند که حاصل آن پیدایش موجودات جدید با ساختمان جدید و با خواص و آثار تازه است. هر یک از این همکاری‌ها از نظم و قانونمندی پیروی می‌کند و نتایج معینی را در پی دارد.

✧ ویژگی‌های موجودات در جهان واقعی:

- ۱ هر موجودی از اجزای خاص و معینی تشکیل شده است.
- ۲ این اجزا با آرایش مخصوص به خود در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند.
- ۳ هر جزء کار مخصوصی انجام می‌دهد و وظیفه‌ی معینی بر عهده دارد.
- ۴ میان وظایف و مسئولیت‌ها پیوستگی و ارتباط مشاهده می‌شود، به گونه‌ای که کار هر یک مکمل و ادامه‌ی کار دیگری است و کارها و مسئولیت‌ها در ارتباط با هم معنا می‌یابند و اگر به کار یک جزء به تنهایی نگاه شود، ناقص و ناتمام به نظر می‌آید.
- ۵ هر سامان و نظمی و هر همکاری و فعالیتی، به دنبال هدف خاصی است که آن را از سایر سامان‌دهی‌ها و همکاری‌ها جدا می‌کند.

شاخصه‌ی اصلی

✧ در میان ۵ ویژگی ذکر شده در بالا، شاخصه‌ی اصلی «هدف» و «غایت» (ویژگی پنجم) است. بدون «هدف»، پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا ندارد و اساساً مجموعه دارای نظام، شکل نمی‌گیرد.

✧ همکاری، پیوستگی و نظام همواره برای آن است که به هدف معینی منجر شود و به سرانجام روشنی برسد. اگر شاخصه‌ی هدفمندی در کار نباشد، تمام فعالیت‌های یک مجموعه «عبث»، بیهوده و در یک کلام، «باطل» می‌شود و با بودن آن، مجموعه‌ی فعالیت‌ها، «ثمربخش»، «هدفمند» و در یک کلام، «حق» می‌گردد.

سؤال

✧ چگونه اجزای مجموعه‌ها، متناسب با هدفی که دارند، کنار یکدیگر جمع می‌شوند؟ چه عامل و انگیزه‌ای سبب این همکاری‌ها و تقسیم کار است؟ آیا پای «انتخاب»، «گزینه‌ش» و «طرح» قبلی در کار است؟
✧ در این جا با سه فرض مواجه هستیم:

- فرض اول: همه‌ی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها خودبه‌خود و بدون نقشه‌ی قبلی اتفاق می‌افتد.
- فرض دوم: خود اجزا از این آگاهی برخوردارند و متناسب با آن هدف گرد هم می‌آیند و همکاری را آغاز می‌کنند.
- فرض سوم: خالق آگاه، خبیر و حکیم، متناسب با هدفی که در نظر دارد، اجزا را به وجود می‌آورد و با طرح و نقشه و برنامه‌ی معین، همکاری‌ها را شکل می‌دهد تا آن هدف و غایت محقق شود.

داوری

✧ مقایسه سه فرض مطرح شده:

- نقد فرض اول: رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌هاست که نظم خودبه‌خودی و اتفاقی را نمی‌پذیرند. از طرفی اتفاقی بودن این همکاری و نظم بر اساس حساب احتمالات، بسیار ضعیف و نزدیک به صفر است.
- نقد فرض دوم: در نقد این فرض می‌توان بر عدم قبول آن توسط دانشمندان علوم تجربی تأکید کرد. هیچ دانشمندی نمی‌پذیرد که مثلاً یک سلول ریز چشم، خودش دارای چنان آگاهی باشد که از نقش و جایگاه خود در مجموعه‌ی بدن مطلع باشد و بر اساس این آگاهی، وظیفه‌ی خود را تشخیص دهد.
- نقد فرض سوم: با رد کردن دو فرض قبلی، این فرض امکان‌پذیر است.

✧ نتیجه: موجودات این جهان باطل و عبث آفریده نشده‌اند، بلکه مجموعه‌ای هدفمند را تشکیل می‌دهند که نتیجه‌ی تدبیر و حکمت خداوندی خبیر و حکیم است.

اندیشه و تحقیق

ویژگی‌های خلقت خداوند در بخشی از خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه:

■ او خداوندی است که موجودات را آفرید، بدون این که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش ساخته‌ای ایده بگیرد و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی را آفریده باشد، تقلید کند.

ویژگی بدیع و بی‌سابقه بودن خلقت و استفاده نکردن از طرح و نقشه‌ی قبلی

■ آثار صنع و نشانه‌های حکمتش در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش هویداست. بنابراین، هر یک از موجوداتی که خدا آفریده، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی اوست؛ حتی اگر آن موجود، جامد و بی‌زبان باشد. چرا که آن هم با زبان بی‌زبانی خالق خود را معرفی می‌کند و تدبیر خدا را باز می‌گوید، بدون این که به سخن گفتن نیازی داشته باشد. دلالتش بر وجود خدا همواره استوار است و در هر لحظه آفریننده‌ی خود را نشان می‌دهد.

ویژگی آیت و نشانه بودن همه‌ی موجودات، چه جاندار و چه بی‌جان، بر حکمت و تدبیر الهی

ارتباط مفهومی

(۱) آیه: آل عمران - ۱۹۰: «انّ فی خلق السّماوات والأرض... لآیات لا ولی الا للباب»
(۲) بیت: «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار»

■ خدای متعال همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.

ویژگی وجود نظم مشخص و تقدیر و اندازه‌ی معین و متناسب با هدف، در هر موجود

ارتباط مفهومی
اعلی - ۲ و ۳: «الذی خلق فسوّی* و الذی قدر فهدی» / قمر - ۴۹: «انا کلّ شیء خلقناه بقدر»

■ و در آفرینش آن‌ها (مخلوقات) طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرونپاشند. هر چیزی را مطابق برنامه‌ای دقیق به بهترین شکل طراحی کرد.

ویژگی طراحی ساختار هر موجود به بهترین وجه ممکن

ارتباط مفهومی
نمل - ۸۸: «... صنع الله الذی اتقن کل شیء»

آفرینش مخلوقات در بهترین شکل، پیام آیه شریفه‌ی «خلق الله السّماوات و الأرض بالحق و صوّرکم فأحسن صورکم» می‌باشد. (دوم، ۲)

■ آن‌گاه بدان نظم و ظرافت بخشید و آن را در مسیر انجام وظیفه و دست‌یابی به هدف خاص وی هدایت کرد.

ویژگی وجود هماهنگی میان نظم و ساختار هر موجود با نوع کار و فعالیتی که بر عهده دارد و با هدفی که تعقیب می‌کند.

ارتباط مفهومی
اعلی - ۲ و ۳: «الذی خلق فسوّی* و الذی قدر فهدی»

■ همه‌ی این کارها بدان جهت بود که: (۱) هیچ یک از مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند تجاوز نکنند. (۲) برای رسیدن به مقصد مورد نظر و کمال نهایی کوتاهی ننمایند. (۳) اگر خداوند به او دستوری داد، انجام دادنش بر وی دشوار نباشد و سرکشی نکند.

ویژگی تجاوزه نکردن موجودات از تقدیر الهی و نظم تعیین شده و حرکت در چهارچوب هدف.

اکنون می‌توانید بخش سوم سؤالات مربوط به آزمون‌های سراسری در این درس را پاسخ دهید.

نکات طلایی

۱ ویژگی‌های اولی‌الالباب:

(۱) یاد خداوند در هر حال (۲) تفکر در آفرینش موجودات (نتیجه ← هدفمند یافتن خلقت)

۲ مفاهیم مهم آیات:

الف) هدف خاص هر موجود ← «وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ»

ب) قانون‌مندی و نظم خاص موجودات ← «أَنَا كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ»

← «صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَىٰ كُلَّ شَيْءٍ»

← «وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ»

ج) استحکام و استواری خلقت ← «صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَىٰ كُلَّ شَيْءٍ»

۳ مقصود از حق، هدفمندی و مقصود از باطل، بیهودگی و عبث بودن است.

آزمون‌های سراسری

بخش اول

- ۱ یکی از سوال‌های اصلی هر نوجوان و جوانی این است که «.....» پاسخ این سؤال در نگاه وی به زندگی تأثیر می‌گذارد و به او جهت می‌دهد. (علمی کاربردی ۸۸)
- ۱) هدف از آفرینش جهان چیست؟ - برنامه‌ها و تصمیم‌ها
 ۲) ما در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟ - برنامه‌ها و تصمیم‌ها
 ۳) هدف از آفرینش جهان چیست؟ - اهداف و ارزش‌ها
 ۴) ما در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟ - اهداف و ارزش‌ها
- ۲ اگر گفته شود: «آفرینش پدیده‌ها، مقدم بر سامان‌بخشی به آنان است.» به پیام کدام آیه توجه شده است؟ (ریاضی ۹۲)
- ۱) ﴿أَنَا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾
 ۲) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾
 ۳) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 ۴) ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ ۖ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾
- ۳ کسی می‌تواند، حقیقت جهان را به درستی دریابد که ، که پیام آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است. (انسانی ۹۳)
- ۱) عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد - ﴿أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ...﴾
 ۲) عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
 ۳) نظم و قانون‌مندی بر این جهان معلوم ذهن او باشد - ﴿أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ...﴾
 ۴) نظم و قانون‌مندی بر این جهان معلوم ذهن او باشد - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
- ۴ اگر گفته شود: «عبث آفرینی از پدیده‌های جهان، به دور است.» پیام کدام آیه ترسیم شده است؟ (تجربی ۹۲)
- ۱) ﴿مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾
 ۲) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ أَنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾
 ۳) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
 ۴) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
- ۵ اگر بگوییم: «کسی می‌تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد.» پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟ (زبان ۹۲)
- ۱) ﴿أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾
 ۲) ﴿أَفحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبثًا وَانكُم لِينَا لَا تَرْجِعُونَ﴾
 ۳) ﴿مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَل تَرَىٰ مِن فُطُورٍ﴾
 ۴) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
- ۶ از دقت در کدام آیه «نتیجه‌ی تفکر خردمندان در نظام آفرینش» مفهوم می‌گردد؟ (انسانی ۹۱)
- ۱) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 ۲) ﴿سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
 ۳) ﴿يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾
 ۴) ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
- ۷ از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» مفهوم می‌گردد که (ریاضی ۸۹)
- ۱) روح وحدت بخش به تمام مجموعه‌های جهان، «هدف و غایت» است.
 ۲) هر جزئی از اجزای جهان، خواص مخصوص به خود را دارد و کار مخصوص به خود را انجام می‌دهد.
 ۳) تمام اجزای شکل‌دهنده به آفرینش از نظم و هماهنگی غیرقابل وصف برخوردارند.
 ۴) اجزای شکل‌دهنده به جهان با آرایش مخصوص به خود در کنار یک‌دیگر به انجام وظیفه‌ی خود می‌پردازند.
- ۸ با توجه به آیات شریفه‌ی ﴿أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ دومین ویژگی خردمندان و نتیجه‌ی آن می‌باشد. (زبان ۸۹)
- ۱) تفکر در آفرینش - هدف‌دار و قانون‌مند یافتن هستی
 ۲) همیشه و در هر حال به یاد خدا بودن - هدف‌دار و قانون‌مند یافتن هستی
 ۳) همیشه و در هر حال به یاد خدا بودن - تنزیه ذات باری تعالی و درخواست محافظت از عذاب
 ۴) تفکر در آفرینش - تنزیه ذات باری تعالی و درخواست محافظت از عذاب

۹ با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ...﴾ نخستین ویژگی افرادی که موصوف به می‌شوند، است.

- (۱) اولی‌الالباب - در هر حال به یاد خدا بودن
 (۲) متفکران در نظام آفرینش - در هر حال به یاد خدا بودن
 (۳) اولی‌الالباب - به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن
 (۴) متفکران در نظام آفرینش - به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن

۱۰ آیه‌ی ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ...﴾ مربوط به فهم نشانه‌های قدرت خداوند برای است که در هر حال هستند و در آفرینش آسمان‌ها و زمین که پروردگارا، این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای.

- (۱) مؤمنان - به یاد خدا - بصیرند
 (۲) خردمندان - به یاد خدا - می‌اندیشند
 (۳) مؤمنان - متفکر در عالم - می‌اندیشند
 (۴) خردمندان - متفکر در عالم - بصیرند

۱۱ با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ...﴾ در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز، نشانه‌های خداشناسی است برای

- (۱) ذاکران خداوند در هر حال
 (۲) خردمندان میرا از آتش
 (۳) خردمندان در همه حال به یاد خدا
 (۴) ذاکران خداوند و متوجه به تدبیر و حکمت او

بخش دوم

۱۲ هر جا استحکام و نظمی به چشم بخورد، جای پای از در عمق جان بهره‌مند از بصیرت می‌نشیند تا از صمیم درون، فریاد برآورد و بگوید:

- (۱) حکمت و تدبیر - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
 (۲) هدف‌مندی - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
 (۳) حکمت و تدبیر - ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى * الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّى * وَ الَّذِي قَدَّرَ فُهِدَى﴾
 (۴) هدف‌مندی - ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى * الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّى * وَ الَّذِي قَدَّرَ فُهِدَى﴾

۱۳ «خلقت محکم و استوار در نظام آفرینش» که حاکی از وجود پدیدآور «مدبّر و حکیم» است، از دقت در کدام آیه مفهوم می‌گردد؟

- (۱) ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 (۲) ﴿مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾
 (۳) ﴿و تَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا وَ هِيَ تَمْرٌ مِمَّنَّ السَّحَابِ صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقِنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾
 (۴) ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لَأُولَى الْأَلْبَابِ﴾

۱۴ قرآن کریم می‌فرماید: «خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است.» این جمله به کدام آیه مبارکه اشاره دارد؟

- (۱) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقِنَ كُلَّ شَيْءٍ أَنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾
 (۲) ﴿الَّذِينَ... يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 (۳) ﴿مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾
 (۴) ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لَأُولَى الْأَلْبَابِ﴾

۱۵ از دقت در دو آیه‌ی شریفه‌ی ﴿و تَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا وَ هِيَ تَمْرٌ مِمَّنَّ السَّحَابِ﴾ و ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾ به ترتیب به موضوع و پی می‌بریم.

- (۱) استواری نظام آفرینش - نبودن خلل و شکاف در عالم وجود
 (۲) استواری نظام آفرینش - حکیمانه بودن و هدف‌داری خلقت
 (۳) حکیمانه بودن و هدف‌داری خلقت - استواری نظام آفرینش
 (۴) حکیمانه بودن و هدف‌داری خلقت - نبودن خلل و شکاف در عالم وجود

۱۶ هر یک از موجودات جهان، دارای است که پیام آیه‌ی شریفه‌ی ترسیم‌کننده‌ی آن است.

- (۱) پیچیدگی خاص خود - ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾
 (۲) قانون‌مندی خاص - ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾
 (۳) پیچیدگی خاص خود - ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾
 (۴) قانون‌مندی خاص - ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾

۱۷ اگر بگوییم: «هر یک از موجودات جهان، دارای قانون‌مندی خاص است که بر مبنای آن قانون‌مندی، پا به عرصه‌ی وجود گذارده است» و «خدای متعال هر چیزی را استوار ساخته است» به ترتیب، پیام کدام آیات را ترسیم کرده‌ایم؟

- (۱) ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ - ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقِنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾
 (۲) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقِنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ - ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾
 (۳) ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ - ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾
 (۴) ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ - ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقِنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾

۱۸ آن‌گاه که به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می‌نگریم، معتقد می‌شویم که جهان، یک مجموعه‌ی هدف‌مند است که از آن به
(تجربی ۹۳)

تعبیر می‌شود و پیام‌آیه‌ی شریفه‌ی یاری‌رسان ما، در این اعتقاد است.

(۱) حَقٌّ - ﴿صَنَّعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ أَنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾

(۲) صنع الهی - ﴿صَنَّعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ أَنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾

(۳) صنع الهی - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

(۴) حَقٌّ - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

بخش سوم

۱۹ اگر با استاد سخن، سعدی علیه‌الرحمه، هم آرمان شده، بگوییم:
(خارج از کشور ۹۳)

«این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار»

پیام کدام آیه‌ی قرآن را انیس جان خود کرده‌ایم؟

(۱) ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾

(۲) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

(۳) ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾

(۴) ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مِّمَّزَّ السَّحَابِ صَنَّعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾

۲۰ «شاخصه‌ی اصلی» پدیده‌ها و مجموعه‌های بزرگ و کوچک جهان که در همه‌ی اجزا و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد. از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟
(تجربی ۸۸)

(۱) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾

(۲) ﴿سَبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

(۳) ﴿وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

(۴) ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ... لَآيَاتٍ﴾

۲۱ پیوستگی، ارتباط و هماهنگی آن‌گاه معنا دارد که در کار باشد و به بیان علی علیه‌السلام، بی‌زبانی جامدات هم معرّف آفریدگار است و برقراری اندازه‌ها در آفرینش پدیده‌ها به منظور آفریده‌ها است.
(ریاضی ۹۰)

(۱) هدف - قدرت - مخلوق بودن

(۲) تدبیر - تدبیر - استوار ماندن

(۳) هدف - تدبیر - استوار ماندن

(۴) تدبیر - قدرت - مخلوق بودن

۲۲ «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده و سرکشی نکردن در برابر دستورات خداوند» به بیان علی علیه‌السلام، بدان جهت است که خدای متعال
(هنر ۹۰)

(۱) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش را در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش، هویدا و نمایان سازد.

(۲) با پدید آوردن موجودات، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی خود را برای همیشه به خداجویان ارائه دهد.

(۳) همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص و اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفریده است.

(۴) موجودات را بدون آنکه از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده بگیرد و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی آفریده باشد، آفرید.

۲۳ به بیان حضرت علی علیه‌السلام در نهج‌البلاغه «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند حاکی از آن است که»
(هنر ۸۷)

(۱) خدای متعال این نظام را از روی الگوی از قبل تعیین شده نیافرید.

(۲) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش در نوآوری و خلقت بی‌نظیرش هویداست.

(۳) مخلوقات در هر زمان با دلالتی استوار، آفریننده‌ی خود را نشان می‌دهند.

(۴) هر مخلوقی در نظام موجود جایگاهی خاص با ویژگی‌های خاص خود را دارد.

آزمون‌های سازمان سنجش

۲۴ نظام‌مندی و غایت‌مندی پدیده‌ها، نشانی بر الهی است که مجموعه‌ی جهان خلقت، نظامی واحد و به هم‌پیوسته است و آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است.
(سنجش ۹۴)

(۱) حکمت و تدبیر - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا...﴾

(۲) قدرت و سیطره - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا...﴾

(۳) حکمت و تدبیر - ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

(۴) قدرت و سیطره - ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

- ۲۵** از آیه‌ی شریفه‌ی ﴿و تری الجبال تحسبها جامدة و هی تمرّ مرّ السحاب﴾ کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ (سنجش ۹۴)
- ۱) خداوند کوه‌ها را بر استوارترین و پایدارترین شکل خود خلق کرد و در حالی که ابرها به شدت در حرکت اند.
 - ۲) انسان کوه‌ها را پایدار و ساکن می‌بیند، در حالی که ابرها در حرکتند و این دلیل بر قانون‌مندی جهان هستی است.
 - ۳) تصوّر بر ثابت بودن کوه‌ها، امری نادرست است و زمین و آنچه بر روی آن است، مانند ابرها پیوسته در حرکتند.
 - ۴) حرکت ابرها و سکون کوه‌ها، نشانی از قانون‌مندی جهان است و هر دو معلول وجود پروردگار جهان‌اند.
- ۲۶** هر سامان و نظم‌ی و هر همکاری و فعالیت‌ی، به دنبال است که آن را از سایر سامان‌دهی‌ها و همکاری‌ها جدا می‌کند و آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است. (سنجش ۹۴)
- ۱) هدف خاص - ﴿اَنَا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْتَاهُ بِقَدْرِ﴾
 - ۲) هماهنگی - ﴿اَنَا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْتَاهُ بِقَدْرِ﴾
 - ۳) هدف خاص - ﴿اَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
 - ۴) هماهنگی - ﴿اَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
- ۲۷** خدای متعال همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هریک از آن مخلوقات آفریده؛ این کارها از این جهت بود که (سنجش ۹۳)
- ۱) در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرده که محکم و استوار بمانند.
 - ۲) از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده نگرفته و از کار خالق دیگری تقلید نکرده است.
 - ۳) هریک از موجوداتی که خدا آفریده، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی اوست.
 - ۴) هیچ یک از مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند تجاوز نکند.
- ۲۸** شاخصه‌ی اصلی تمام پدیده‌های عالم، همان است که این موضوع، از دقت در پیام آیه‌ی شریفه‌ی به دست می‌آید. (سنجش ۹۳)
- ۱) هدف‌مندی - ﴿خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ﴾
 - ۲) مخلوقیت - ﴿خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ﴾
 - ۳) هدف‌مندی - ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾
 - ۴) مخلوقیت - ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾
- ۲۹** از آیه‌ی شریفه‌ی ﴿اَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ...﴾ کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟ (سنجش ۹۳)
- ۱) حکیمانه بودن نظام آفرینش - مؤمنان در هر حال متفکر در عالم هستند.
 - ۲) حکیمانه بودن نظام آفرینش - خردمندان در هر حال به یاد خداوند هستند.
 - ۳) خالقیت و ربوبیت خداوند - خردمندان در هر حال به یاد خداوند هستند.
 - ۴) خالقیت و ربوبیت خداوند - مؤمنان در هر حال متفکر در عالم هستند.
- ۳۰** ویژگی ، شاخصه‌ی اصلی مجموعه‌ها محسوب می‌شود و اگر این شاخصه در کار نباشد تمام فعالیت‌های یک مجموعه می‌شود. (سنجش ۹۳)
- ۱) غایت - عبث
 - ۲) نظم - عبث
 - ۳) غایت - بی‌نظم
 - ۴) نظم - بی‌نظم
- ۳۱** با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ ما بينهما الاّ بِالْحَقِّ...﴾ مقصود از کاربرد کلمه‌ی «حق» برای خلقت موجودات کدام مطلب است؟ (سنجش ۹۳)
- ۱) با هدف بهره‌وری خلق شده‌اند.
 - ۲) رو به سوی پروردگارشان دارند.
 - ۳) خلقتشان اختصاص به خدا دارد.
 - ۴) بدون قانون و هدف نیستند.
- ۳۲** در یک مجموعه‌ی منظم کدام ویژگی در همه‌ی اجزا و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد و به آن معنی می‌بخشد؟ (سنجش ۹۲)
- ۱) پیوستگی
 - ۲) همکاری
 - ۳) غایت
 - ۴) هماهنگی
- ۳۳** پدیده‌های این جهان و نظام دقیق حاکم بر آن‌ها است. (سنجش ۹۲)
- ۱) مقدمه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
 - ۲) مقدمه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان
 - ۳) نتیجه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
 - ۴) نتیجه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان
- ۳۴** کلمه‌ی «حق» در آیه‌ی ﴿خَلِقِ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ...﴾ بیانگر کدام مفهوم است؟ (سنجش ۹۲)
- ۱) سزاواری و شایستگی
 - ۲) قانون‌مندی و هدف‌داری
 - ۳) نبودن خلل و شکاف
 - ۴) نبودن بی‌نظمی و گسستگی
- ۳۵** با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿رَبَّنَا ما خلقت هذا باطلاً﴾ کدام مطلب مفهوم می‌گردد؟ (سنجش ۸۷)
- ۱) مخلوقیت و وابستگی
 - ۲) بهره‌وری و سودمندی
 - ۳) قانون‌مندی و هدف‌داری
 - ۴) نظم و انضباط حیرت‌آور
- ۳۶** مقصود از کاربرد کلمه‌ی «حق» برای خلقت موجودات این است که موجودات (سنجش ۸۶)
- ۱) بدون قانون و هدف نیستند.
 - ۲) رو به سوی پروردگار خویش دارند.
 - ۳) به هدف بهره‌وری خلق شده‌اند.
 - ۴) خلق و امرشان اختصاص به خدا دارد.

تست‌های تألیفی مکمل

۳۷ اگر بگوییم: «هر یک از موجودات جهان آفرینش به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند.» گفتارمان را با پیام کدام آیه، مستدل کرده‌ایم؟

- (۱) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾
 (۲) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
 (۳) ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾
 (۴) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

۳۸ هرگاه بگوییم: «هر یک از موجودات جهان دارای قانون‌مندی خاص خود است.» پیام همهی آیات زیر وافی به این مقصود هستند، باستثناء.....

- (۱) ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾
 (۲) ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾
 (۳) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾
 (۴) ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾

۳۹ هدایت پدیده‌ها تعیین ویژگی‌های آنان است و پیام آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از این حقیقت است.

- (۱) مقدم بر- ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾
 (۲) مؤخر از- ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾
 (۳) مقدم بر- ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾
 (۴) مؤخر از- ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ * وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ﴾

۴۰ از دقت در دو آیه‌ی شریفه‌ی ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ و ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ به ترتیب به موضوع و پی می‌بریم.

- (۱) نفی بیهودگی و عبث بودن از موجودات جهان - ساختار منظم و ویژه‌ی هریک از موجودات جهان
 (۲) نفی بیهودگی و عبث بودن از موجودات جهان - روابط مستحکم و نظم استوار آفرینش
 (۳) استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات نشانگر تدبیر و حکمت خالق - ساختار منظم و ویژه‌ی هریک از موجودات جهان
 (۴) استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات نشانگر تدبیر و حکمت خالق - روابط مستحکم و نظم استوار آفرینش

۴۱ «خداشناسی از طریق جهان‌شناسی» در اندیشه‌ی برگرفته از وحی، امری مشروط است؛ این مفهوم از دقت در کدام آیه به دست می‌آید؟

- (۱) ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاجْتِذَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾
 (۲) ﴿صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾
 (۳) ﴿مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ تَفْطُورٍ﴾
 (۴) ﴿يَسْبَحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ لَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلِيُّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

۴۲ با توجه به آیات شریفه‌ی ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاجْتِذَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ ...﴾ افراد موصوف به اولی‌الالباب کسانی هستند که (به ترتیب) به ویژگی و مزین بوده و درخواستشان از خدا این است که:

- (۱) ﴿يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ - ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 (۲) ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ - ﴿سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾
 (۳) ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ - ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا﴾
 (۴) ﴿يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ - ﴿يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

۴۳ «نفی گمان ابتدایی انسان در مورد یک پدیده» و «وجود نشانه‌ی خداشناسی در هدفمندی خلقت» به ترتیب از دقت در کدام موارد مستفاد می‌گردند؟

- (۱) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ - ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ... لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾
 (۲) ﴿وَتَرَىٰ الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مِّمَّ السَّحَابِ﴾ - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ... لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾
 (۳) ﴿وَتَرَىٰ الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مِّمَّ السَّحَابِ﴾ - ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ... لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾
 (۴) ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ - ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ... لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

۴۴ یکی از سؤال‌های اصلی هر نوجوان و جوان درباره‌ی است و پاسخ به آن دارای چنان اهمیتی است که به برنامه‌ها و تصمیم‌های او می‌دهد.

- (۱) خداشناسی - جهت (۲) خداشناسی - معنا (۳) جهان‌شناسی - جهت (۴) جهان‌شناسی - معنا

۴۵ با توجه به مضمون بیت: «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار» عدم شناخت جایگاه خود در جهان، بی‌بهره ماندن از است که پیام آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است.

(۱) معلول - ایمان به حق بودن جهان - ﴿خلق الله السماوات والأرض بالحق إن في ذلك لآية...﴾

(۲) علت - ایمان به حق بودن جهان - ﴿إن في خلق السماوات والأرض واختلاف الليل والنهار لآيات...﴾

(۳) علت - تعقل و خردورزی - ﴿خلق الله السماوات والأرض بالحق إن في ذلك لآية...﴾

(۴) معلول - تعقل و خردورزی - ﴿إن في خلق السماوات والأرض واختلاف الليل والنهار لآيات...﴾

۴۶ «ثبات ویژگی‌ها و خصوصیات اشیاء» و «رخ دادن حوادث بدون علت» به ترتیب از مشخصات یک جهان و است که در آن‌ها رسیدن به علم و دانش امکان‌پذیر؛ زیرا این امر وجود قانون‌مندی است.

(۱) واقعی - خیالی - نخستین - است - متبوع (۲) خیالی - واقعی - نخستین - نیست - متبوع

(۳) واقعی - خیالی - دومین - نیست - تابع (۴) خیالی - واقعی - دومین - است - تابع

۴۷ در یک مجموعه‌ی نظام‌مند، میان وظایف و مسئولیت‌ها مشاهده می‌شود. به گونه‌ای که کارها و مسئولیت‌ها معنا می‌یابند و اگر به کار یک جزء به تنهایی نگاه شود، ناقص و ناتمام به نظر

(۱) پیوستگی - در ارتباط با هم - می‌رسد (۲) تناسب - مستقل از یکدیگر - نمی‌رسد

(۳) پیوستگی - مستقل از یکدیگر - نمی‌رسد (۴) تناسب - در ارتباط با هم - می‌رسد

۴۸ مبدل مجموعه‌های بزرگ و کوچک جهان به یک «نظام» شاخصه‌ی است و همکاری، پیوستگی و نظام، همواره برای آن است که به منجر شود و تمام فعالیت‌ها در یک کلام گردند.

(۱) نظم - هدف معین - متقن (۲) غایت - هدف معین - حق

(۳) غایت - قانون‌مندی - متقن (۴) نظم - قانون‌مندی - حق

۴۹ در ردّ فرض‌های «خودبه‌خودی بودن هماهنگی و همکاری موجودات جهان» و «برخورداری آگاهی ذاتی لازم، برای همکاری موجودات با یکدیگر» به ترتیب بر و تأکید می‌کنیم تا فرض سوم که بر خداوند استوار است، نتیجه‌گیری شود.

(۱) رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌ها - عدم پذیرش آن توسط دانشمندان - علم و قدرت

(۲) عدم پذیرش آن توسط دانشمندان - رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌ها - تدبیر و حکمت

(۳) رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌ها - عدم پذیرش آن توسط دانشمندان - تدبیر و حکمت

(۴) عدم پذیرش آن توسط دانشمندان - رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌ها - علم و قدرت

۵۰ اگر بخواهیم برای این سخن امام علی علیه السلام در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه که فرمود: «آثار صنع و حکمتش در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش هویداست؛ بنابراین، هر یک از موجوداتی که خدا آفریده، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی اوست.» یک مبنای قرآنی برگزینیم، پیام کدام آیه وافی به این مقصود است؟

(۱) ﴿إن في خلق السماوات والأرض واختلاف الليل والنهار لآيات لا لولي الا للباب﴾

(۲) ﴿و ترى الجبال تحسبها جامدة و هي تمر مر السحاب صنع الله الذي اتقن كل شيء﴾

(۳) ﴿خلق الله السماوات والأرض بالحق إن في ذلك لآية للمؤمنين﴾

(۴) ﴿الذين يذكرون الله قياماً و قعوداً و على جنوبهم و يتفكرون في خلق السماوات و الأرض ربنا ما خلقت هذا باطلا﴾

۵۱ پیام آیه‌ی شریفه‌ی ﴿إنا كل شيء خلقناه بقدر﴾ ترسیم‌کننده‌ی مضمون کدام یک از عبارات خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه است؟

(۱) خدای متعال همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.

(۲) در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرونپاشند.

(۳) آن‌گاه بدان نظم و ظرافت بخشید و آن را در مسیر انجام وظیفه و دست‌یابی به هدف خاص وی هدایت کرد.

(۴) او خداوندی است که موجودات را آفرید، بدون این‌که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده بگیرد.

۵۲ این سخن مولای متقیان، امام علی علیه السلام، در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه: «در آفرینش مخلوقات طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرونپاشند» که عدم تجاوز مخلوقات از تقدیرات است با پیام آیه‌ی شریفه‌ی مطابقت دارد.

(۱) معلول - ﴿خلق الله السماوات والأرض بالحق﴾ (۲) علت - ﴿خلق الله السماوات والأرض بالحق﴾

(۳) معلول - ﴿صنع الله الذي اتقن كل شيء أنه خبير بما تفعلون﴾ (۴) علت - ﴿صنع الله الذي اتقن كل شيء أنه خبير بما تفعلون﴾